

Doughnut-modellen: En ny økonomisk model for det 21. århundrede

Excerpt from "Information", written by Jørgen Steen Nielsen, 23. maj 2017.

Doughnutmodellen

Doughnutøkonomien kan beskrives som et handlingsrum defineret af to koncentriske cirkler. Den ydre cirkel er bestemt af de såkaldte planetære grænser, dvs. af det miljømæssige råderum videnskaben har estimeret, og som f.eks. fortæller, at vi allerede har overskredet råderummet for klimabelastning, pres på biodiversiteten, belastningen med kvælstof og fosfor m.m.

Den indre cirkel definerer det sociale fundament, som økonomien skal kunne sikre i form af føde, energi, sundhed, bolig, men også social lighed, politisk indflydelse, beskæftigelse, fred og retfærdighed m.m.

Økonomen skal altså være stor nok til at dække alle menneskers legitime behov, men samtidig ikke større end at den kan sikre det naturgivne livsgrundlag, vi er afhængige af. Mellem de to grænseflader – altså mellem doughnuttens indre og ydre cirkel – findes det sikre handlerum for en økonomi, der er bæredygtig og socialt retfærdig, dvs. en økonomi hvor mennesker kan trives.

Det er mildest talt ikke det billede af økonomien, der i dag formidles på universiteternes økonomiske institutter og i de økonomiske lærebøger, påpeger Raworth.

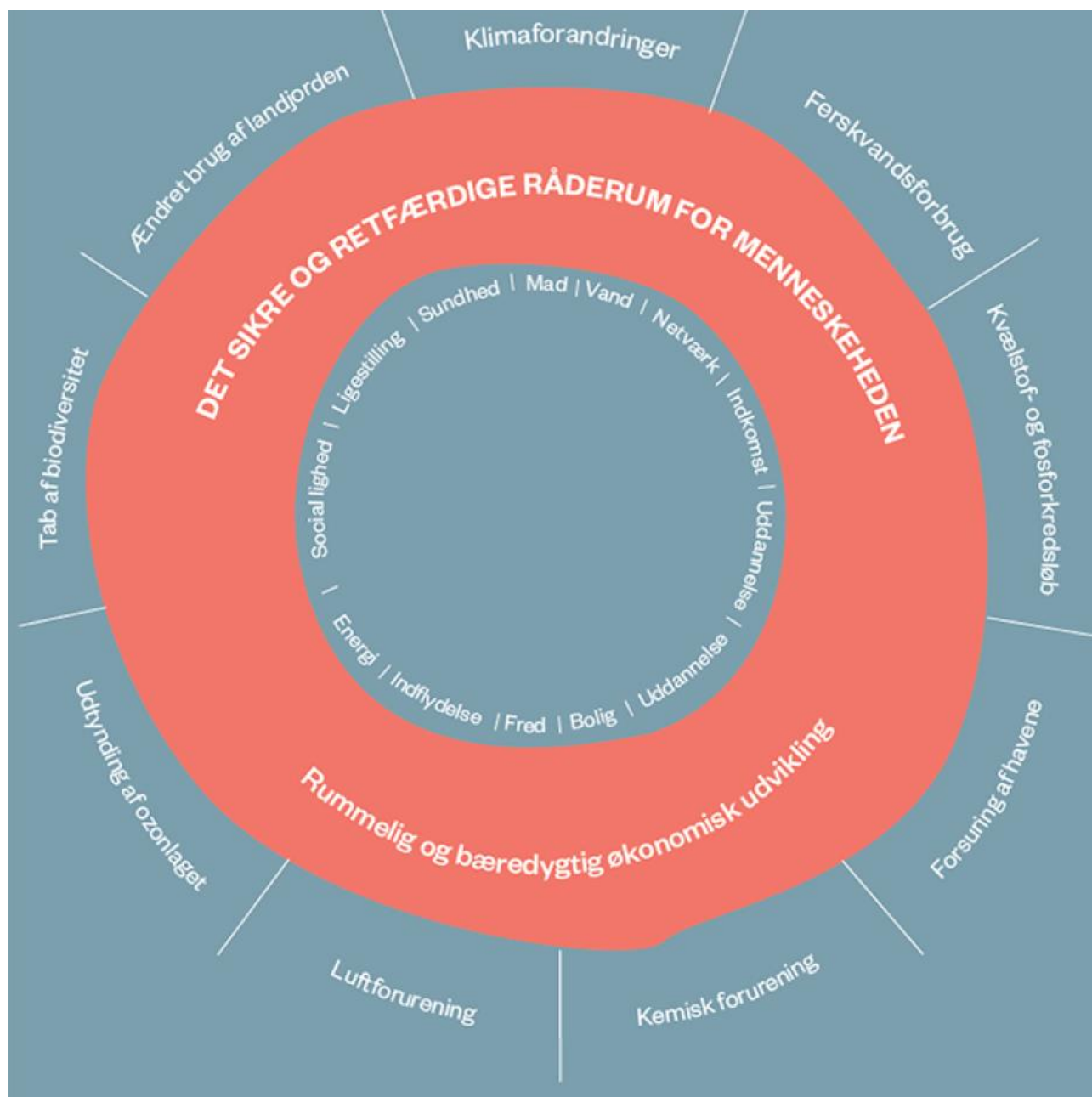
»Der undervises efter lærebøger fra 1950'erne, baseret på teorier fra 1850'erne – det peger mod katastrofer,« siger hun.

De katastrofale billeder

En af de figurer, økonomistuderende møder fra start, beskriver markedet som et lukket system, hvor arbejde og kapital flyder fra husholdninger til erhvervsliv, hvorfra varer og serviceydelser flyder tilbage. Samtidig flyder lønninger til husholdningerne, hvorfra penge flyder retur til erhvervslivet i form af forbrug. Et nydeligt, sluttet kredsløb, hvor intet synes at kunne gå galt.

»Det er et billede af markedet, der sætter sig på de studerendes nethinde som et billede af verden. Men reelt er det absolut tavst om hele den levende verden – miljøet, ressourcerne, energien. Denne tavshed hævner sig.«

Kate Raworth vil have diagrammet erstattet af en figur, der viser økonomien som den reelt er: Et undersystem indlejret i samfundet, der igen er indlejret i planetens livsnærende systemer.

Doughnutøkonomien forklaret:

Kate Raworths doughnutmodel kan beskrives som et handlingsrum defineret af to koncentriske cirkler. Den ydre cirkel er bestemt af de såkaldte planetære grænser, dvs. af det miljømæssige råderum videnskaben har estimeret. Den indre cirkel definerer det sociale fundament, som økonomien skal kunne sikre i form af føde, energi, sundhed, bolig, men også social lighed, politisk indflydelse, beskæftigelse, fred og retfærdighed m.m.

En lige så klassisk figur fra lærebøgerne er den, der viser sammenhængen mellem udbud og efterspørgsel. Med stigende udbud af en vare falder prisen,

hvorfor efterspørgslen stiger. Hvor priskurven og efterspørgselskurven krydser hinanden, findes den ligevægtspris, markedet automatisk vil indstille sig på. Og det hvad enten 'varen' og dens pris vedrører sko eller arbejdskraft til salg. Et enkelt system, der hele tiden søger mod ligevægt og opfører sig så pænt og forudsigeligt som den newton'ske fysik, økonomerne så gerne vil efterligne.

»De generelle ligevægtsteorier dominerede makroøkonomiske analyser gennem anden halvdel af det 20. århundrede og helt op til den finansielle krise i 2008,« anfører Raworth.

I dag er teorien og modellen bag i dyb krise, fordi den er alt for simpel og f.eks. har overset finanssektorens forstyrrende indflydelse på den idealiserede ligevægtsdannelse. Søgende økonomer kaster sig derfor nu over nye discipliner som kompleksitetsøkonomi, evolutionsøkonomi og adfærdsøkonomi i erkendelse af virkelighedens meget mere komplekse karakter.

Kate Raworth vil have det forsimplede udbuds- og efterspørgselsdiagram i lærebøgerne skiftet ud med figurer, der illustrerer de mere komplekse, ofte uforudsigelige feedbackmekanismer, der accelererer eller hæmmer givne processer i økonomien.